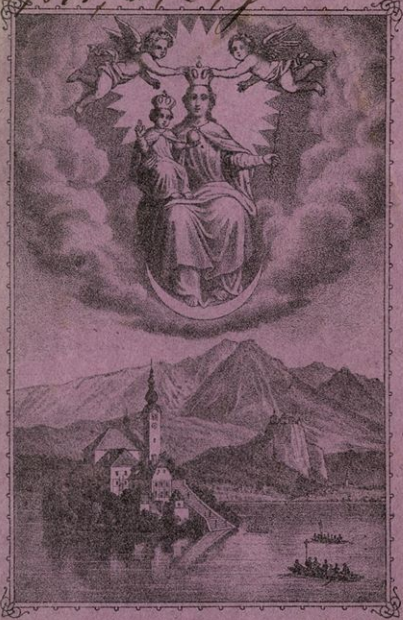
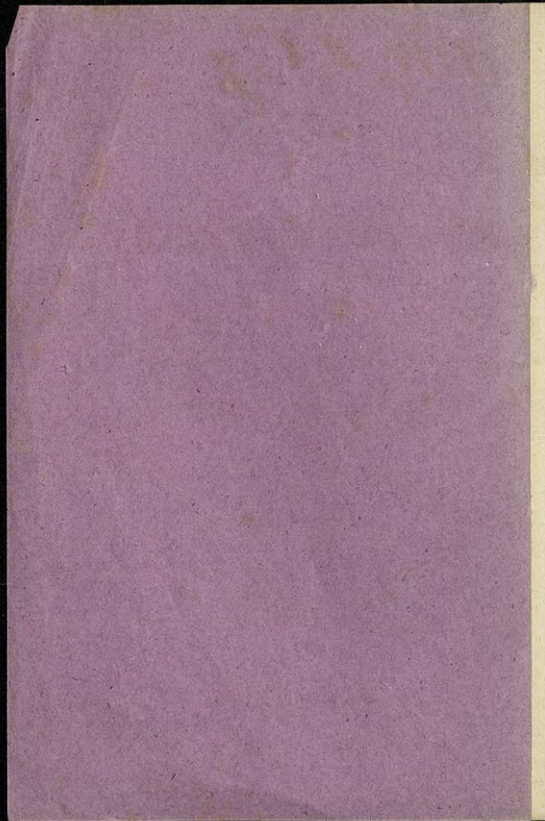

29314, II, C, 9

86
874

Božja pot

Matere Božje

na

Blejskem jezeru.

V Ljubljani 1874.

Založil Čarman. — Tisk J. Blaznikov.

Bošja pot

Maters Bošja

Blejskem jezern

713520030

V Ljubljani 1874.

Nicolaus Krieger - Tischl. Buchbinder

led! — Komu se ne širi serce, ko
sliši o krasnem Bledu in biseru
njegovem — Blejskem jezeru. Kdor
je bil tako srečen in je ta kraj z lastnimi
očmi občudoval, je moral pač priznati s
pesnikom, da „kraj ta je podoba raja“. Ves
Bled, ki obsega štiri fare, Bohinjsko Belo
Grad, Gorje in Zaspo, je napolnjen z na-
ravnimi lepotami, in človek stermí toliko
lepega na tako malem prostoru najti. Ko
greš od bližnje železniške postaje, od Lesec
te od daleč že vabi stari Blejski grad in
ti kaže, kam naj se noga tvoja oberne, ti
naznanuje kraj, ki je sposoben, ti pri-
dobiti ljubezen do narave, a še večí lju-
bezen do Boga, katerega lepota naravna
oznanuje. Kakor da bi si moral otresti
skerbi in težave vsakdanjega življenja in
se pripraviti za tak kraj — sprejme te
od Save naprej tiha samota. Skoraj četrt
ure pelje te cesta navzgor in na desno in
levo vidiš samo temne smreke; — nočna
tihota te obdaja, ktero le mali potok nekoliko
oživlja, ki ob cesti šumljá. Nehoté tudi

tebi glas zastane in resno premišljeva je greš po Betin-u, da prideš na verh, kjer te prijazno grajšinica „Boben“ pozdravlja v imenu prekrasne okolice, ki se ti zdaj odpre. Zadej stari Triglav svoje sive glave pozdiga proti nebu, in na levo in desno njegovo vzdigajo se druge višine, kakor bi se otroci družili k staremu očetu in se opirali na njegovo neomahljivo podnožje. Pod višinami so planine in obrašene ravnine Pokljuka, Ribšica in druge; proti jugu mejí gosto obraščena Ilovca z Babjim zobom in proti severu stermí Hom, lepo okolico sred ktere na sivi skali ponosno stari grad gospoduje. Pri vsaki stopnji odpre se ti kaj novega, ali ko prideš skozi Zagorice, ko vgledaš biser tega kraja, ko ti okó kaže Blejsko jezero, zastanejo ti noge in skoraj omamljen prevelike lepote občuduješ krasni prizor, ki se ti pokaže. Kaj je tudi lepšega misliti mogoče. Pred teboj je jezero z mičnim otokom in prijazno cerkvico, na levo Straža, na desno na 72 sežnjev visoki skali terdo pri jezeru grad pod skalo, kakor zavetja iskaje zavoljo starosti znamenita farna cerkev sv. Martina z novim farovžem, iz kterega je kaj lep razgled po jezeru. Pri cerkvi na desno je farna vas Grad, v sredi vasi griček Bledec, Blesc imenovan, imeniten posebno zato, ker ima vsa okolica

od njega imé. Bolj oddaljeno se ti kažejo Zaspo z cerkvico sv. Katarine na Homu, Sebenje, Podhom, Rečiška cerkvice z Grinčičami spodaj, za Rečico vgladaš spodnje in zgornje Gorje in Višelnico na jugu, pod Illovco pa cerkev sv. Štefana na Kupljenku. Lepote te popisati pač ni mogoče, viditi se mora, misliti si jo, nisi v stanu. Pa pojdi naprej. Na otoku se oglasi zvon, in kakor bi Marija sama klicala, se ti zdi in te vleče nemudoma jo iti pozdravit in sebi tolažbe iskat v dušnih in telesnih potrebah. Poišeš si tedaj človeka, da te verh gladkih valov v ladiji prepelje k otoku. Dvoje stopnjic peljajo verh hribčeka, ene proti Mlinem, štejejo 99 stopnjic, bile so narejene v sredi pretečenega stoletja, kakor spričuje kamen v kapelici sredi stopnjic vzdian, druge, na nasprotni strani jih imajo le 76 in so v najnovejših časih predelane. Griček je majhen, ves obrašen s lipami, sadnimi drevesi in germovjem, je lastina cerkvena in nosi razun cerkve še mežnarijo, hišo za duhovnika ter majhno hišico „pušavo“ imenovano.

Pridšemu pod cerkev lesketajo se nad vratami besede: „Blagor človeku, ki čuje pri mojih vratih“; svete misli te navdajajo, ko stopiš v svetišče, čutiš, da kraj, kjer stojiš, je svet kraj. O kako se tukaj lahko

duh povzdiguje k nebesam, kako serce kipí pobožnosti, in goreče prošnje pošilja tje gori k Materi Božji, ki si je ta kraj izvolila, da vsliši prošnje vseh, ki se k njej zatekajo. Kdor išče pomoči, tolažbe, naj pride sem in spoznal bo, da „ni bilo slišati, da bi ona bila ktereга zapustila, ki je njo pomoči prosil.“ — Tihi mir, ki tukaj vlada, človeka k pobožnosti budí in vsaka glasna beseda se ti dozdeva, ko onečastenje svetega kraja. Le škoda, da se ta lepa, nek-daj toliko obiskana božja pot v novejših časih bolj opuša. Kako milo je slišati stare ljudi, ki vedó od obile množice romarjev pripovedovati, kateri so nek-daj sem hodili Mater Božjo častit. Bližnje in daljne fare so imele gotove dneve, v katerih so slovesno se zahvaljevat hodile za dobrote, ktere so jim bile priporočene na tem sv. kraju. Zdaj pa jih je veliko pozabilo dobrot in — duh časa jih je storil nehvaležne, le preveč jih je pozabilo svojih obljub in dolžnost; le nekteri so še, ki zvesto spolnujejo obljube, storjene ob času sile. Sedanja cerkev Matere Božje na otoku je srednje velikosti, brez posebne stavbene znamenitosti, ali čedna je — čednost pa je prvi lišp vsake hiše Božje. Cerkev ima pet oltarjev. Veliki leta 1606 narejen, je iz lesa kaj umetno izrezan in skoraj ves prezlačen in posre-

bernjen. Bil je prenovljen leta 1865. V sredi je milostna podoba Matere Božje, na strani pa sta sv. Henrik II., nemško-rimski cesar 1002 — 1024, in njegova sv. žena Kunigunda. Stranski altarji sv. Magdalene, sv. Blaža in sv. Mihaela so kameniti, altar sv. Ane iz gipsa. Posebno znamenit je altar sv. Blaža, škofa in mučenca zavoljo umetne podobe. Lepa in visoka zakristija hrani mnogo dragocene cerkvene obleke, med drugimi več plajšev umetno našitih, ktere so darovali Briksenški škofje, eden od l. 1707. — Kdaj je bila ta cerkev Materi Božji sezidana, ni znano. Da v silno davnih časih, je gotovo. Leta 1004, ko je cesar Henrik II. sv. Albuinu, škofu v Briksen-u in Šäbmgen-u daroval blejsko grajščino, je tu že stala kapelica Matere Božje. Kmalo potem so postavili Briksenški škofje duhovna pri tej cerkvici, da jo je oskerboval in leta 1238 se nahaja že prošt Blejski, kateremu je bilo kakih 50 kmetov podložnih. Odtod še zdaj grajščinsko posestvo na Mlinem imé proštija ima. Pozneje so zidali cerkev v gotiški obliki in Ljubljanski škof Lamberg jo je leta 1465 posvetil. Bila je cerkev potem večkrat predelana, okoli leta 1666 so ji lopo prizidali in cerkev je dobila sedanjo obliko. Zvonik stoji posebej od cerkve in ima dosti čedno zvonenje. Vendar je pa tudi nad

cerkvijo majhen zvonik in v njem zvon iz 15. stoletja, katerega pač noben obiskovavec te cerkve ne pusti, da bi ne pozvonil z njim. Tako zvon vsej okolici naznanuje, kdaj kdo sem pride Marijo častit in sebi priporočat. Da je tu Marija mnogim se skazovala mater in se še vedno skazuje, priča so obili darovi, ktere je cerkev od hvaležnih romarjev dobila. Pred dvesto leti že so vlili iz tacih darov osem srebernih svečnikov, mnogo pa se jih še hrani. V starih listinah je brati, da je neka imenitna pa gluha gospá v Celovcu pomoč v svoji težavi pri Mariji iskala. Nekega večera leta 1747 položi zraven sebe podobo jezerske Matere Božje, se ji priporoči in — zjutraj zdrava ostane. Ravno tega leta je v Želečah fant hišo zažgal, vse je pogorelo, le podoba Marije iz jezera nepoškodovana ostane. Leta 1748 obljubi vdova v Karlovcu, ki je že tri mesce bolna ležala, ta sveti kraj obiskati, in v treh dneh popolnoma ozdravi. Na Mlinem pa je padel fantič v vodo, bil je že ves oterpnjen, toda mati kliče k Mariji — in fantič zopet oživi. Tako je Marija zaupanje poplačala, katerega so imeli ljudje. Ljudje so pa tudi ta kraj imeli v časti in so ga mnogo obiskovali. Za časa Jožefa II. je tudi tej cerkvi kakor drugim romarskim cerkvam klenkalo, pa

ljudstvo se potegne za Mater Božjo in ker je cerkev šolo zderževala, ji prizanesejo, dasiravno so takrat škofu Briksenškemu vzeli Blejsko grajščino in jo še le leta 1836 vrnili pravemu gospodarju. Sedanji posestnik grajščine je gospod Viktor Ruard, ob enem patron jezerske cerkve. Hujša nevarnost pa je pretila cerkvi o času Francozov na Kranjskem.

Perve dni marca leta 1813 pride Jakob Klinar, domače Petran iz Ljubljane in pripoveduje sosedom, ki so se bili v njegovi hiši na prejo sošli, žalostno novico, da francoska vlada hoče premoženje Matere Božje na jezeru pobrati. Vse se prestraši. — Berž se razidejo in drugi dan že vé ves Bled, kaj jezersko cerkev čaka. Posvetujejo se, kako ta rop odverniti in izvolijo ravno omenjenega Klinarja in Jakoba Kokalj, dom. Kokolja, oba iz Mlina, da v imenu občine (mêrije) dasta prošnjo do vlade, naj se cerkveno premoženje pusti pri miru. Župan (maire, mër) Nace Novak pošlje prošnjo v Ljubljano, pa v tem pride že tudi povelje, ki zahteva premoženje jezersko. Ljudje skerbno pričakujejo odgovor na svojo prošnjo, kar pride davkar (recèveur) iz Radoljice, da bi se z županom pogovoril, zavoljo oropanja cerkve. Ta davkar bil je kriv, da je vlada sklenila cerkveno premoženje po-

brati, ker je terdil, da jezerska cerkev spada v versto tistih cerkva, ki so se imele po cesarski (francoski) postavi zatreti. To je prišlo med ljudi in bili so še bolj razdraženi. Župan Zagoriški Novak, ki je stanoval na popred omenjenem Bobnu, kaže davkarju prošnjo, ktero so poslali možje do vlade, ter mu prigovarja, naj počaka tako dolgo, da odgovor pride. Davkar na to molči in odide. Pa ljudje so poznali terdoserčnega moža ter niso nič dobrega pričakovali od njega, zato kličejo na pomoč k tistemu, ki vselej zamore pomagati. Staro in mlado, možko in žensko, vse se podá 13. marca 1813 na otok k Materi Božji jo prosit, naj ona obvaruje svojo hišo oskrunjevanja. Neprenehoma poje zvon sred cerkve in ljudje obljube delajo, raji zgubiti vse, tudi življenje, kakor roparjem pustiti, da bi peklenško svoje dejanje doveršili. (Bili so namreč še taki „mračnjaki“, da so mislili, rop je krivica, če tudi vlada ropa, in akoravno ropa cerkveno premoženje, „naprednjaštvo“ današnje se ve da drugače misli.) Ni še bila služba Božja na otoku dokončana, ko pride Radoljški davkar z nekim Ljubljanskim zlatarjem k županu, da bi šli na otok srebernino cenit. Mêru vendar ni bilo nič kaj po volji z davkarjem iti, zato mu pravi, da je občinski adjunkt Andrej

Potočnik na otoku pri službi Božji, naj pa ta pomaga zapisovati in s tem davkarja odpravi. Davkar in zlatar gresta. Na potu srečata Potočnika, ki je bil že domú namenjen in ga vzameta seboj. Ali komaj ljudje iz otoka domu gredé davkarja vgle-
dajo, začnejo vpiti: „Že gredó, že gredó“. Ljudstvo obstopi davkarja, kolikor dalje sili, tem večí drenj ga obdaja. Žene vpi-
jejo, druge jokajo, ene molijo, druge prosijo davkarja, naj odjenja, posebno Dornica iz Mlina kleči pred njim in ga z povzdig-
njenimi rokami prosi, naj nikar Matere Božje ne oropa. Tudi adjunkt mu prigovarja, naj odjenja, ker vedel je, kako je ljudstvo razdraženo, pa terdoserčni mož ne odjenja, po vsi sili je hotel s zlatarjem na otok, češ, da gre le srebernino cenit — kar žene ladjo od kraja odrinejo in voznjača z vodo nažgó, da ni mogel k kraju nazaj. Davkarju je bilo tedaj nemogoče se podati na otok. Ves serdit gre k Petranu in tam piše mêru Novaku, da mu mora osebno pomagati, da izverši svoj namen, adjunkt pa mu je šel sam praviti, kako je bilo. Da bi se ljudstvo še bolj ne razdražilo, naprosi davkarja, naj pride v Grad v farovž se posvetovat. Tu se je sklenilo, da bodo šli popoldne od nasprotne strani, od Ribiča, na otok. Davkar zaukaže, naj se pri Ri-

biču ladija pripravi in pokliče srenjskega župana Mlinjskega in nekaj Mlinjanov k sebi, da bi ljudstvo na Mlinem pomirili, češ, da so oni odgovorni zavaljo punta. — Pa ni bilo ne mož, ne ladije pri Ribiču. Davkar razsaja, Ribič iše in gleda po ladijah, — pa žené so bile vse ladije na otok odpeljale. Davkar se strašno togoti in žuga, pa na otok le ne more, saj za tisti dan je bila cerkev oteta, ker se je bilo med tem že zmračilo. Mêru ukaže, da mora Mlinjskega župana k njemu pripeljati — pa ta se je bil skril. Pricefrajo nekega drugega moža, kateri se po dolgem žuganji dá pregovoriti in obljubi, da jih bo drugi dan z ladijo čakal. Pa zopet zastonj, ne moža ne ladije ni zaslediti drugi dan. Ker se je davkar vêdel kakor bi delal v imenu cesarjevim in v imenu postave, ga spremljajo drugo jutro en žandar in grajšinski gozdar na konju in še gozdni čuvaji, vsih osem oboroženih, se podajo proti Mlinem, da bi tam s silo kako ladijo dobili. Mêr in adjunkt njegov gresta tudi ž njimi. Ko jih ljudje v gledajo, začnejo zopet vkup vreti žene, možje so pa bolj od daleč gledali, kaj bo, da bi, če bi bila sila, ženam pomagali. Davkarju se posreči vendar, da staknejo njegovi ljudje mrežnico, ladjico ribičevo, katero je bil zvečer iz otoka pripeljal, da

je ribam nastavljal, potem jo pa na Mlinem za eno hišo skril. Bila je tako majhna, da sta je za silo dva človeka deržala, vendar se prederzneta davkar in en gozdni čuvaj iz Grada, ter gresta v njo, da bi se polastile velike ladije, ki se je po noči na otoku odtergala in je zdaj plavala po vodi. Toda komaj odrineta od kraja, jame na otoku plat zvoná biti, in žene, ki so na otoku stražile, se podajo na vodo, da bi ju odgnale. Ko vgledata nevarnost, potegneta s svojim čolnom pod grad, kjer čuvaj od jeze svoje orožje razbije. Gozdar, žandar in drugi so jima hotli okoli jezera na pomoč hiteti, toda tu priskoči Urša Ferjen, Burjovka iz Želeč, prime gozdarjevega konja za uzdo in ga nikakor ne pusti naprej ter skuša gozdarja raz konja potegniti, ta pa potegne pištolo in vstreli pa — nekteri pravijo nalaš — ne zadene. Ko ljudje zaslišijo strel, prihité možje od vseh strani svojim ženam pomagat, veliko nesreče bi bilo, ko bi mâr in njegov adjunkt, ki sta bila domačina in priljubljena, ljudstva ne bi bila potolažila. Davkar videti, da mora odjenjati, ves razdražen popisuje punt v Bledu, in se laže, da so bili možki v ženski obleki in oboroženi — toda ob enem sporoči tudi sodnik iz Radoljce to reč, ki pa pravi, da ravno davkar s svojo surovostjo

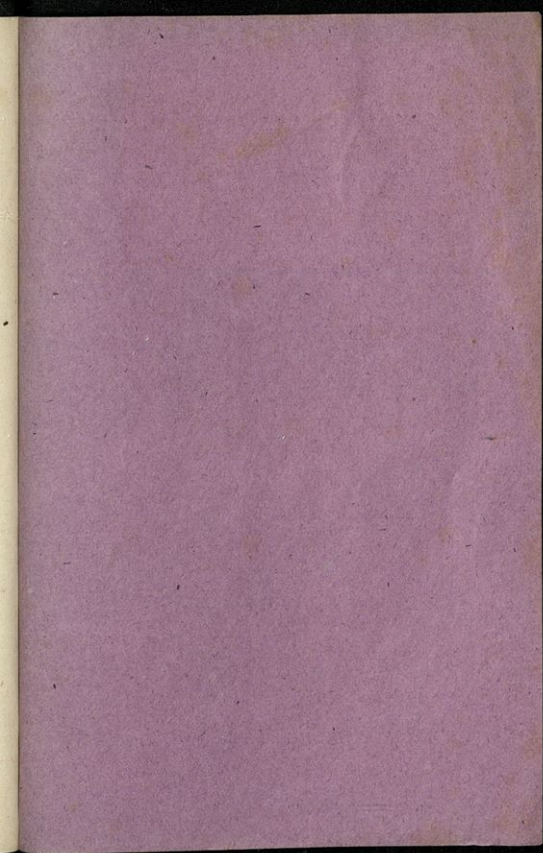
je vsega kriv. Vlada tedaj odstopi od svojega namena, — davkar je bil pozneje ob službo in moral iti z trebuhom za kruhom iz dežele, tudi čuvaj, ki mu je tako pomagalo, je pozneje živel še dalj časa v Gradu, pa brez službe v revšini in vsak se ga je ogibal. Tako so serčne in pobožne Blejske žene otele cerkev Matere Božje postavnih roparjev.

Morebiti te tudi zanimivo zvedeti, kako je na tem kraju jezero nastalo. Davno pred nami, se vé da, je že stala cerkvica Matere Božje, kjer pa zdaj voda zemljo pokriva, je bil gozd in pašniki. Goveda in drobnica so se pasle po teh krajih, in ker ni bilo zidu ne ograje okoli cerkve, je živina prav do cerkve prišla in jo oskrunjevala. Da bi se to oskrunjenje odvernilo, se sliši večkrat čudoviti glas: „Ogradite cerkev, če ne, jo bom jaz.“ Ker se pa ljudje ne zmenijo za to, zalije voda tisti kraj, in zdaj varuje 19 sežnjev globoko in 254 oralov razprosterto jezero cerkev pred oskrunjevanjem. Tako pripoveduje ljudstvo od začetka tega jezera, res, da je le pravljica, al kaže ti, kako ljudstvo to cerkev in v njej Boga in Mater Božjo časti in spoštuje, kateri toliko skerbí za čast svojega svetišča. Tudi ti ne hodi iz tega kraja, da bi se v goreči molitvi ne pripo-

ročal Mariji, da bi ji ne potožil svojih potreb, jo ne prosil za svoje ljube, ktere si pustil domá, kar jih je toliko zadobilo, zadobil boš tudi ti.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJI (17U: (17UNICA

00000463063